AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS VALSTYBINĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-1005 47, 48, 49, 50, 53 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 481 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projektas parengtas įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos pilietiškos aplinkosaugos iniciatyvą (169.5 p.) ir siekiant užtikrinti efektyvią neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teikiamą pagalbą aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiai institucijai ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams, stiprinti gamtos išteklių apsaugą.

Įstatymo projektu numatoma detaliau nustatyti reikalavimus, keliamus asmenims, norintiems tapti neetatiniais aplinkos apsaugos inspektoriais, pailginti terminą, kuriam suteikiamos neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galios, pakeisti galių suteikimo procedūrą, nustatyti neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklos organizavimo, atsiskaitymo už veiklą ir veiklos vertinimo tvarką, patikslinti neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių pareigas ir atsakomybę, galių panaikinimo sąlygas, nustatyti galių sustabdymo tvarką. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad žvejybos ir medžioklės plotų naudotojams įstatymais nustatyta pareiga saugoti laukinės gyvūnijos išteklius nuo neteisėto naudojimo, tačiau šių pareigų vykdymas problemiškas, kadangi teisė tikrinti asmenų veiklą naudojant šiuos išteklius žvejybos ir medžioklės plotų naudotojams nesuteikta (tuo pačiu ir nustatyti neteisėto gyvūnijos išteklių naudojimo faktą, imtis kitų būtinų veiksmų juos saugant), įstatymo projektu numatoma sudaryti galimybę žvejybos ir medžioklės plotų naudotojams, ar jų nariams, atstovams, kurie yra neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, tinkamai ir efektyviai vykdyti įstatymuose nustatytas pareigas, saugoti aplinką ir gyvūnijos išteklius, užtikrinti racionalų jų naudojimą. Projektu numatoma praplėsti neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teises sudarant galimybę efektyviau vykdyti aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimų prevenciją.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto iniciatorius ir rengėjas – Aplinkos ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Įstatymo 47 straipsniu nustatyta, kad neetatiniais aplinkos apsaugos inspektoriais negali tapti asmenys, teisti už nusikaltimus tik aplinkai. Nenumatyti mokymo kursai prieš egzaminą. Nustatyta, kad egzamino programą nustato aplinkos ministras. Nesudaryta galimybė buvusiems aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams tapti neetatiniais aplinkos apsaugos inspektoriais nelaikant egzamino.

Įstatymo 48 straipsniu nustatyta, kad neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams galios suteikiamos vieneriems metams. Nenumatyta galimybė prieš suteikiant neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus galias patikrinti, ar asmuo pagal asmenines moralines savybes tinka būti neetatiniu aplinkos apsaugos inspektoriumi. Aplinkos ministras nustato priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius tvarką, pažymėjimo formą. Neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams galios suteikiamos veikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ar jos dalyje.

Įstatymu nereglamentuojamas neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklos organizavimas ir vertinimas, atsiskaitymas už veiklą. Įstatymo 49 straipsniu nustatyta, kad dėl aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimų neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai privalo pranešti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančioms institucijoms ar pareigūnams tik tais atvejais, kai pagal savo kompetenciją negali imtis priemonių dėl šių pažeidimų. Nenustatyta prievolė neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams atliekant funkcijas laikytis visuotinai priimtinų elgesio ir etikos normų, gerbti ir užtikrinti žmogaus teises ir laisves, laiku ir tiksliai atlikti patikėtas

užduotis, vykdyti teisėtus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų nurodymus. Nustatyta, kad neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių pareigų, kitų funkcijų atlikimo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 50 straipsniu neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams vykdyti aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo patikrinimus, imtis kitų veiksmų siekiant užkirsti kelią pažeidimams ar juos išaiškinti suteikta teisė tik kartu su aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnais, vykdančiais aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę. Savarankiškai neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai turi teisę tik techninėmis priemonėmis fiksuoti naudodami technines priemones fiksuoti asmenis, įtariamus darant ar darančius aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, šių asmenų veiksmus ir jų transporto priemones.

Įstatymo 53 straipsniu numatyta galimybė tik nepratęsti suteiktų galių neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams, nedalyvaujantiems arba neaktyviai dalyvaujantiems aplinkos apsaugos kontrolės veikloje, o suteiktos galios atšaukiamos piktnaudžiaujantiems jomis ar vykdantiems veiklą, nesuderinamą su inspektoriaus statusu.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant sudaryti galimybes organizuoti efektyvesnę neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklą ir neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams saugiai teikti kvalifikuotą pagalbą aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams vykdant pavestas funkcijas minėtos kontrolės srityje, įstatymo pakeitimo projektu numatoma nustatyti, kad neetatiniais aplinkos apsaugos inspektoriais negali tapti asmenys, teisti už nusikaltimus, numatyti galimybę prieš suteikiant neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus galias patikrinti, ar asmuo pagal asmenines moralines savybes tinka būti neetatiniu aplinkos apsaugos inspektoriumi, taip pat nustatyti mokymo organizavimą, reglamentuoti neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklos organizavimą ir vertinimą, atsiskaitymą už veiklą, nustatyti prievolę neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams, pastebėjus daromą aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą, visais atvejais nedelsiant pranešti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiai institucijai, pagal kompetenciją nustatyti aplinkybes, liudytojus, suteikti kitokią reikiamą pagalbą pareigūnams, laikytis visuotinai priimtinų elgesio ir etikos normų, gerbti ir užtikrinti žmogaus teises ir laisves, laiku ir tiksliai atlikti patikėtas užduotis, vykdyti teisėtus pareigūnų nurodymus, numatoma sudaryti galimybę buvusiems aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams tapti neetatiniais aplinkos apsaugos inspektoriais nelaikant egzamino. Siekiant sumažinti administracinę naštą galias suteikiančiai ir pratęsiančiai institucijai, taip pat suteikiant paskatą inspektoriams aktyviau įsitraukti į organizuojamą ilgalaikę veiklą, įstatymo projektu numatoma pailginti laikotarpį, kuriam suteikiamos ar pratęsiamos neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus galios, nuo vienerių iki trejų metų.

Įstatymo projektu numatoma suteikti teisę neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams reikalauti, kad asmenys laikytųsi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimų, nutrauktų daromus pažeidimus, suteikti galimybę aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimų prevencijos tikslu, vadovaujant pareigūnui, neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams patruliuoti savarankiškai (ne mažiau kaip po 2 inspektorius), taip pat žvejybos ir medžioklės plotų naudotojams, ar jų nariams, atstovams, kurie yra neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, naudojamuose plotuose vykdant įstatymuose numatytas pareigas, tikrinti asmenų dokumentus, suteikiančius teisę naudoti gamtos išteklius. Taip būtų sudaroma galimybė efektyviau vykdyti aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimų prevenciją, žvejybos ir medžioklės plotų naudotojams savarankiškai rūpintis gamtos išteklių ir aplinkos apsauga, prisidedama prie efektyvesnės aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės ir racionalesnio gamtos išteklių naudojimo užtikrinimo.

Įstatymo projektu numatoma aiškiau ir detaliau nustatyti atvejus, kada neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus galios panaikinamos, nustatyti atvejus, kada šios galios sustabdomos. Taip

pat numatoma galimybė aplinkos ministrui įgalioti atitinkamą instituciją savarankiškai nustatyti neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklą reglamentuojančią tvarką.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus projektą būtų sudarytos galimybės mažinti daromų aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimų skaičių, šiais pažeidimais daromą žalą aplinkai, padidėtų daromų pažeidimų išaiškinimas ir prevencija, sumažėtų korupcijos pasireiškimo neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veikloje tikimybė.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas projektas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus projektą nereikės priimti kitų įstatymų, jų keisti ar pripažinti netekusiais galios.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Naujomis neaprobuotomis sąvokomis nepasipildo.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turės priimti

Įstatymo įgyvendinimui iki įstatymo įsigaliojimo turės būti keičiamas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. 294 „Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių funkcijų atlikimo tvarkos aprašo, Priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius tvarkos aprašo, Priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius egzaminų programos, Neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo formos ir Neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo aprašymo patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės fondų lėšų įstatymo įgyvendinimas nereikalauja.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Aplinkos apsauga, neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.